

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ

Олександренко І. В., к.е.н., доцент
Луцький національний технічний університет

Розвиток та становлення економіки країни в значній мірі залежить від економічного розвитку її регіонів. Зокрема, за останні роки змінились умови розвитку регіонів, що пов'язано із мобільністю факторів виробництва. Переміщення факторів виробництва, сприяло виникненню диспропорцій в розвитку окремих регіонів в межах країни. Нерівномірний розвиток регіонів збільшує потребу у виявленні факторів, які підсилюють чи, навпаки послаблюють його економічне, соціальне та екологічне становище. Визначення факторів впливу дозволить обґрунтувати сучасні закономірності розвитку регіонів, що є досить вагомими у процесі формування регіональної політики. Чинники та закономірності розвитку регіонів найперше обґрунтовані в теоріях регіонального розвитку. Теорії регіонального розвитку за факторами впливу на розвиток регіону, можна поділяти на

- теорії розміщення виробництва (У.Айзард, А.Вебер, В.Крісталлер, В.Лаунгардт, А.Льош, А.Маршал, Т.Паландер, Й.Г. Тюнен) визначають, що розвиток регіону залежить від наявності виробництва промислової та сільськогосподарської продукції;

- неокласичні теорії (Ч. Джонс, Е.Домар, Х.Зіберт, Д.Норт, Б.Олін, Пол Самуельсон, Р.Солоу, Ч.Тібу, Р.Ф.Харрод, Е.Хекшер, Р.Хол) – визначають, що вагомим фактором розвитку регіону є міжнародна торгівля і основна ідея полягає у тому, що в кінцевому підсумку між всіма регіонами відбувається вирівнювання в економічному розвитку;

- теорії кумулятивної причинності (Ж.-Р. Будвіль, Г. Мюрдаль, Ф. Перру, Х. Річардсон, Дж. Фрідман, Т. Хегерstrand, А. Хіршман) – ґрунтуються на тому, що завжди є регіони, які передують у своєму розвитку (центри росту) та відсталі регіони, які в довгостроковій перспективі можуть наближатись до них. Основним

фактором становлення центрів росту є розміщення підприємств лідируючих галузей, які впроваджують та поширюють інновації;

- теорії нової економічної географії (Е.Венайблес, П.Кругман, Р.Лукас, П.Ромер, М.Фуджіта) – розвиток регіону, залежить від наявності конкурентних переваг, інвестиційної активності суб'єктів господарювання та основною їх ціллю є моделювання регіональних процесів;

- теорії кластерного розвитку регіону (М.Енрайт, М.Портер, М.Сторпер) – на розвиток регіону впливають об'єднання підприємств (кластери), завдяки яким регіони стають конкурентоспроможними і лідерами економічного розвитку;

- теорії структурних змін (Р. Вернон, Е. Маркузен, М. Сторпер, Р. Уолкер, Й.Шумпетер) – розвиток регіону відбувається циклічно, під впливом структурних змін всередині та за межами регіону.

Згідно до наших досліджень, економічний розвиток регіону залежить від низки факторів, які можна поділяти на фактори макросередовища мезосередовища та мікросередовища. Відповідно макроекономічні фактори є загальнодержавними і формуються на основі законодавчої бази та державної політики. Фактори мікросередовища пов'язані із розвитком економічних суб'єктів в регіоні, їх діяльністю, результатами роботи. Фактори мезосередовища включають у себе ті фактори, які є рушійною силою розвитку самого регіону і пов'язані із його ресурсним потенціалом, регіональною політикою. Розподіл факторів впливу на економічний розвиток регіону подано у табл. 1.

Таблиця 1. Фактори впливу на економічний розвиток регіону*

Види факторів	Зміст
1	2
Фактори макросередовища	
Політичні	Політична ситуація в країні, міжнародні зв'язки країни
Нормативно-правові	Наявність законодавчих актів та їх відповідність, податкове законодавство
Соціальні	Рівень безробіття в країні, соціальна політика країни, наявність кваліфікованих працівників в країні, рівень знань населення, рівень соціально забезпечення населення
Економічні	Обсяги виробництва в країні, зовнішньоторгівельний оборот країни, обсяг інвестицій в країні, інвестиційний імідж країни
Фінансові	Рівень інфляції, бюджетна політика держави, ціни на валютному ринку, розвиток фінансового ринку, рівень кредитування та кредитна політика

1	2
Фактори мезосередовища	
Соціальні	Рівень безробіття в регіоні, наявність кваліфікованих працівників, рівень розвитку соціальної інфраструктури в регіоні, рівень освіченості населення в регіоні, частка населення в регіоні, що перебуває за межею бідності
Економічні	Зовнішньоторгівельний оборот в регіоні, кількість підприємств в регіоні, обсяг виробництва в регіоні, рівень розвитку промисловості та сільського господарства в регіоні, рівень розвитку сфери послуг, інвестиційна активність регіону
Фінансові	Доходи та видатки місцевого бюджету, наявність банківських та небанківських фінансових інститутів в регіоні, доходи населення регіону, доходи та прибуток підприємств регіону
Ресурсні	Наявність природних ресурсів в регіоні, доступ до природних ресурсів
Екологічні	Екологічна ситуація в регіоні, наявність екологічно-небезпечних виробництв в регіоні
Науково-технічні	Інноваційна політика регіону, науково-дослідна робота, кількість підприємств в регіоні, що впроваджують інновації
Фактори мікросередовища	
Економічні	Обсяги виробництва окремими підприємствами, зовнішньоекономічна політика підприємств, інвестиційна діяльність окремих підприємств
Фінансові	Фінансовий стан підприємств, фінансова стабільність підприємств, платоспроможність підприємств, прибутковість підприємств
Виробничі	Специфіка виробництва підприємств, обсяг виробництва підприємств, асортимент продукції підприємств
Науково-технічні	Інноваційна діяльність окремих підприємств, науково-дослідна робота підприємств, рівень використання новітніх технологій на підприємстві

*розроблено автором

Визначення факторів впливу на економічний розвиток регіонів дозволить правильно розробляти принципи, інструменти та механізм реалізації регіональної політики, які повинні бути підпорядковані умовам розвитку, які склалися в теперішній період часу. Відповідно наявність гнучкої та ефективної регіональної політики є запорукою економічного розвитку регіонів, забезпечення їх конкурентних переваг, підвищення інвестиційного іміджу, інноваційної активності та забезпечення фінансової безпеки. Однак, необхідно врахувати, що окремі регіони, завдяки своїм внутрішнім сталим умовам, повинні по різному реагувати на зміну факторів економічного розвитку.